

HE MATE URUTA.

I TE uinga a te pakeha ki a Apirana Ngata i tona whakaaro mo nga mahi tohunga i waenganui i te Iwi Maori ka mea ia he mate tenei kua pa ki te Maori—he mate rere, heoi ano te tikanga pai me waiho noa iho, kia pau te kaha o tana mate, a hei te oranga o te hunga i pangia e kore e pangia i muri atu.

E whakaae ana matou ki tenei kupu he mate nui tenei kua pa ki te Maori—he mate uruta, kei te toha haere. No enei tau tonu i ungtutu tonu ai te puta o taru nei o te tohunga. He tokomaha nga tohunga o mua atu i a Wereta, no Wereta rawa katahi ano ka hapainga. I kaha ai te aru o te tangata i a Wereta na tana kinga he mana Atua kei a ia, he mana mahi merekara. I hapainga tenei tangata e nga rangatira, e nga mema o te Paremete, i hoatu he taonga mana, he hoiho reihii. Muri tata tonu iho i a Wereta ko Karepa muri tata iho i a Karepa ko Pari Rekena, te puru o Waikato, muri tata iho i tenei ko Hikapuhi he wahine tenei, no te Arawa, i timataria tana mahi ki Heretaunga engari i te mea kua kinongia te ingoa nei a tohunga ka kii ia e ana akonga he “neehi,” ara he wahine tiaki turoro. Ko te tino rongoa a tenei he waipiro, ko tenei te rongoa mo nga mate katoa, he parani “tiri ta” (Three Stars). Koia nei te parani tino kaha atu a te pakeha, he ahi tonu, whakananu ai te pakeha ki te wai ka kai ai, tena ki te “neehi” ka inumia wai-maoria. Hei tapiri mo te parani ko te kupu kia ora kia ora. I tukituki nga rongu o “neehi” i roto o Turanga nei mo tana whakaoranga i tetahi rangatira o konei, na te kupu noa na te parani ka ora. Mo tana karaihe parani me te kupu whiwhi ana tenei wahine ki te £10, te haerenga ngaro tonu atu no muri ka mate tana turoro. Ko te ingoa noa o te nanakia wahine nei i “neehi” ko ana mahi ia kahore i rite ki ta te neehi. E ki ana a Wi Pere he mahi

maori, ko te atua o Hikapuhi ko Makawe. Ko tenei wahine no te rangai tonu o Wereta o Karepa, o Pari Rekena.

HE POROPITI NO TUHOE.

E tarawa tonu ana te ingoa o te “neehi” i runga i nga ngutu o te tangata ka whakaete he tetekura ke—he poropiti no Tuhoe, ko Rua Tapu te ingoa. E 33 nga tau o tenei tangata ko Maunga Pohatu te kainga. I tae mai ano ki Turanga nei ki te kuti hipi: i tae ano ia ki te Rongopai, i ki he mea tono mai ia na Ihowa. Kaore nga tangata i whakarongo. No tona hokinga ki te kainga ka whakaatu ko te teina ia o Ihu Karaiti, e 9 nga tau i whakahaputia ai a te Karaiti (he korero hou tenei) waihoki e 9 ano nga tau i noho-puku ai ia, a katahi ano ka whakaatu i a ia ahakea he aha te mate. I tona putanga ki Opotiki ki Whakatane oho ana te Maori ka aru i a ia. I whakaaturia e ia hei te te 25 o nga ra o Hune nei ka tae mai ia ki Turanga nei a ka hariru ia ki reira ki a Kingi Eruera VII, a hei reira ka hanga tetahi whare mona e £3,000,000, te utu. I te kitenga o Rua ka hui te tangata ki a ia ka penei ia ka tutuki ta tona ngakau i wawata ai, a he tika tana whakaaro he iwi poanau te Maori. I runga i tenei whakaaro ka takahia e ia nga tapuae o Wereta ara ka haere ki te whakamatakitaki haere i a ia ki etahi iwi me tearu ano tona iwi i muri i a ia, ka haerea ki te Wairoa. Te taenga ki Waikaremoana, ka whakanoatia ara ka meinga kia kore e kino a muri ake nei, no te taenga ki te Wairoa kaore i manaakitia, hoki ana ki Maunga Pohatu. Kei te taria tona taenga mai ki konei a te 25 o nga ra o Hune; ko te pirihiama pea e hariru ki a ia, ko te whare toru miriona ko te herehere, ko nga tangata e whakapono ana ki a ia e tuku ki te whare porangi ki reira noho ai, kia ora ra i te mate uruta ka tuku ai ki waho.

Ko nga tangata o te Poari Whenua o Ikaroo ko Mr. Kensington (Kehingitana) raro-hekeretari o te Tari Whenua, ko Tiati Eteka, raro-hekeretari mo nga mea Maori, ko Rupuha Hianga o Porangahau.